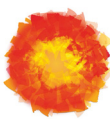

GWELD Y PLENTYN SÂL

GIG
CYMRU
NHS
WALES

THE UK
SEPSIS
TRUST

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

SYMPTOMAU OREN

BETH YW SEPSIS?

Mae sepsis yn gyflwr meddygol brys lle mae'r system imiwnedd yn gorymateb i haint. Mae'n effeithio ar bobl o bob oed; a heb driniaeth ar frys gall arwain at fethiant organau a marwolaeth. Mae'r niferoedd yn syfrdanol – mae 245,000 o bobl yn datblygu sepsis yn y DU bob blwyddyn, ac mae 48,000 o bobl yn marw o'r cyflwr. Golyga hyn fod 120 o fywydau'n cael eu colli oherwydd sepsis bob diwrnod! Ond yr hyn sy'n holl bwysig yw bod sepsis, yn aml, yn gyflwr y gellir ei drin os ceir diagnosis yn ddigon cynnar, felly mae'n bwysig bod yn ymwybodol o sepsis a gofyn: 'a allai fod yn sepsis?'

Er bod y mwyafrif ohonynt yn goroesi, caiff 25,000 o blant yn y DU eu derbyn i'r ysbyty oherwydd sepsis bob blwyddyn.

Defnyddiwch y daflen hon os ydych yn bryderus ynglŷn â symptomau eich plentyn, yn enwedig os yw'r salwch yn wahanol i unrhyw anhwylder a gafodd eich plentyn o'r blaen, ac os ydych o'r farn fod rhywbeth o'i le yn rhywle – hyd yn oed os yw tymheredd eich plentyn yn gostwng eto.

Bydd yr wybodaeth hon yn eich helpu i gadw golwg ar gyflwr eich plentyn fel y bydd modd ichi wybod:

- Pryd i ofyn am help
- Ble i fynd
- Sut i ddisgrifio'r symptomau.

Mae rhai plant (ond nid pob un) yn ddifrifol wael os ydynt yn arddangos y symptomau hyn. Gofynnwch **HEDDIW** i weithiwr iechyd proffesiynol hyfforddedig asesu eich plentyn, a gofynnwch: **“A allai fod yn Sepsis?”**.

TYMHEREDD

- Tymheredd uchel (uwch na 37.5°C) am bum diwrnod neu fwy
- Crynu neu ysgwyd

ANADLU

- Mae maint y ffroenau'n newid gyda phob anadl
- Mae'r anadlu'n swnllyd neu'n gras
- Peswch sy'n swnio'n debyg i gyfarthiad morlo

Y CROEN, Y GWEFUSAU A'R TAFOD

- Croen anarferol o welw. Ar groen lliw tywyllach gall fod yn haws gweld newidiadau ar ochr fewnol y fraich neu ar gledr y llaw
- Ceg, gwefusau a / neu dafov sych

BWYTA AC YFED

- Nid yw eich baban yn bwydo (mae'n cymryd llai na hanner y llaeth arferol)
- Bwyta llawer llai nag arfer
- Wedi chwydu fwy na dwywaith yn y 24 awr ddiwethaf

MYND I'R TOILED / CLYTIAU/CEWYNNAU

- Mae baban neu blentyn sy'n iau na blwydd oed wedi cael dolur rhydd fwy na phum gwaith yn y 24 awr ddiwethaf
- Pi-pi neu glwt/cewyn gwlyb unwaith yn unig mewn wyth awr

EGNI A CHORFF Y PLENTYN

- Llai o ddiddordeb nag arfer mewn chwarae
- Mae'n anodd deffro'r plentyn, neu'n mae'n anarferol o gysglyd
- Aelod neu gymal wedi chwyddo
- Nid yw'n defnyddio / rhoi pwysau ar fraich, coes, llaw neu droed

Weithiau, mae'n anodd bod yn siŵr ynglŷn ag arwyddion a symptomau penodol. Os ydych o'r farn y gallai eich plentyn fod yn ddifrifol wael, neu os ydych yn bryderus ynglŷn â rhywbeth nad ydyw wedi'i gynnwys yn y rhestrau hyn, ffoniwch GIG 111, cysylltwch â'ch meddyg teulu, neu ewch i Ganolfan Galw i Mewn neu i Uned Mân Anafiadau gan ddibynnu ar lefel eich pryder.

SYMPTOMAU COCH

Mae llawer o blant (ond nid pob un) yn ddifrifol wael os ydynt yn arddangos y symptomau hyn.

CYMERWCH GAMAU'N DDI-OED.

FFONIWCH 999 YN SYTH. PEIDIWCH AG OEDI.

- Tymheredd sy'n uwch na 38°C mewn babanod iau na thri mis oed
- Tymheredd sy'n uwch na 39°C mewn babanod rhwng tri mis a chwe mis oed
- Unrhyw dymheredd uchel mewn plentyn na ellir ei annog i ddangos diddordeb mewn unrhyw beth
- Tymheredd isel (is na 36°C, gwiriwch y tymheredd deirgwaith o fewn 10 munud)

ANADLU

- Mae'r plentyn yn ei chael hi'n llawer anoddach nag arfer i anadlu – mae'n gorfod gweithio'n galed i anadlu
- Mae'n gwneud sŵn 'grwntach' gyda phob anadl (mewn babanod newydd-anedig, gall swnio'n debyg i oen yn brefu)
- Mae'n anadlu'n gyflym iawn (mwy nag un anadl yr eiliad mewn babanod)
- Ni all ddweud mwy nag ychydig eiriau ar y tro (yn achos plant hŷn sy'n siarad fel arfer)
- Mae yna oedi amlwg wrth anadlu

Y CROEN, Y GWEFUSAU A'R TAFOD

- Mae'r croen yn las, yn frith (porffor, coch) neu'n welw iawn. Ar groen lliw tywyllach gall fod yn haws gweld newidiadau ar ochr fewnol y fraich neu ar gleidr y llaw
- Mae'r gwefusau neu'r tafod yn las
- Mae'r llygaid fel pe baent wedi suddo
- Mae'r dwylo a'r traed yn anarferol o oer wrth eu cyffwrdd
- Brech nad yw'n diflannu wrth bwysu'n galed arni (defnyddiwch wydr clir)

BWYTA AC YFED

- Nid oes gan faban bach sy'n iau na mis unrhyw ddiddordeb mewn bwydo
- Heb yfed ers mwy nag wyth awr (pan fo'n effro)
- Eithriadol o sychedig
- Methu â chadw hylif i lawr
- Chwydu'n ddi-baid am fwy na 24 awr
- Mae'r chŵd yn wyrdd (lliw bustl), yn waedlyd neu'n ddu

MYND I'R TOILED / CLYTIAU/CEWYNNAU

- Nid yw wedi pi-pi na chael clwt /cewyn gwlyb ers 12 awr

EGNI A CHORFF Y PLENTYN

- Mae'r man meddal ar ben y baban yn chwyddo
- Ni ellir annog y plentyn i ddangos diddordeb mewn unrhyw beth
- Mae'r baban yn llipa
- Sŵn 'nadu' gwan neu wyllo parhaus mewn plentyn iau
- Dryswch mewn plentyn hŷn
- Nid yw'n ymateb neu mae'n biwis iawn
- Anodd ei ddeffro, ni all aros yn effro, neu mae'n ymddangos nad yw'n gallu eich adnabod
- Gwddf yn stiff, yn enwedig wrth geisio edrych i fyny ac i lawr

Os yw eich plentyn yn arddangos y symptomau canlynol:

Symptomau
OREN

CEISIWCH GYNGOR MEDDYGOL
A GOFYNNWCH

“A ALLAI FOD YN SEPSIS?”

Symptomau
COCH

**EWCH Â'CH PLENTYN I'R
YSBYTY'N DDI-OED**

**Ffoniwch 999 am
ambiwllans os oes angen**

“PAM NAD YW PAWB YN GWYBOD AM HYN?”

“Mae pobl yn gofyn imi’n aml a ydw i’n teimlo’n ddig ynglŷn â’r hyn a ddigwyddodd i Sam. Yr hyn dw i’n ei deimlo’n bennaf yw galar. Ond dw i’n teimlo’n ddig pan glywaf fod yr un camgymeriadau a gyfrannodd at farwolaeth ddiangen Sam yn cael eu gwneud drosodd a throsodd; rhagor o blant yn marw oherwydd oedi cyn cael diagnosis a thriniaeth; rhagor o rieni na chawson nhw gyfle i ofyn “a allai fod yn sepsis?” gan nad oedd neb wedi sôn wrthyn nhw am fodolaeth sepsis.”

Sue Morrish (Mam Sam).

Mae’r wybodaeth hon yn deillio o daflen SAM a luniwyd gan NHS England (y De-orllewin). Cafwyd caniatâd i ddefnyddio’r wybodaeth er mwyn cynorthwyo i adnabod sepsis mewn plant. Mae’r cyfranwyr yn cynnwys pediatregwyr, arbenigwyr sepsis, nyrsys, meddygon teulu a rhieni plant sydd wedi cael sepsis.

YN SYML GOFYNNWCH

“A ALLAI FOD YN SEPSIS?”

Os yw sepsis wedi effeithio arnoch chi, ewch i: sepsistrust.org/get-support, neu ffoniwch: **0808 800 0029** i siarad â’n tîm cymorth arbenigol sydd â blynyddoedd lawer o brofiad. Mae aelodau’r tîm yn llawn angerdd ac yn ymroddedig i helpu’r rhai sy’n ceisio ymdopi â galar, y rhai sy’n cael trafferth i ymadfer neu’r rhai sy’n ceisio cynorthwyo un o’u hanwyliaid.